Een openbare ruimte met toekomst

Vervangingsstrategie openbare ruimte

Gemeente Raalte

Een groot bezit, een grote opgave

2025-2040

Een Openbare Ruimte met Toekomst

Een groot bezit, een grote opgave (2025 – 2040)

Onze openbare ruimte veroudert. Normaal onderhoud is niet altijd meer genoeg en vervanging is nodig. Gemeente Raalte wil daarom de komende jaren aan de slag met een grote vervangingsopgave. Zo zorgen we voor een openbare ruimte met toekomst. En blijft onze gemeente een fijne en mooie plek om te wonen, werken en leven.

? Hoe staan we ervoor?

- 46% van de woonwijken is gebouwd **vóór 1980**.
- De opgave ligt vooral in **oudere wijken**, **bedrijventerreinen**, **invalswegen** en wegen in het **buitengebied**.
- Vooruitschuiven is geen reële optie meer, **structurele financiering** en een **meerjarig programma** zijn nodig.

→ Waar willen we naartoe?

- **Waarborgen veiligheid**, voorkomen kapitaalvernietinging en halen van vastgestelde kwaliteitsnormen.
- **Maatschappelijke meerwaarde** creëren met een toekomstbestendige, veilige, gezonde, schone en mooie leefomgeving.
- **Lange termijn aanpak** voor een toekomstbestendige openbare ruimte.

€ Wat kost het?

- Investeringen op programmaniveau tot 2040 geraamd op een bedrag van **87 miljoen euro**.
- Ons investeringsniveau zorgt ervoor dat de **kwaliteit** van de openbare ruimte niet verder terugloopt.
- Bij onvoldoende geld gebruiken we een **afwegingskader** om werkzaamheden te prioriteren.

Dat bereiken we door...

! Doen wat nodig is

- Vanuit koersdocument wijken & dorpen en huidige beheerplannen weten we waar we mee aan de slag moeten.

! Doen wat mogelijk is

- Proactief, in samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties.
- Aanhaken bij andere initiatieven en beleidsopgaven (bijv. duurzaamheid, sociaal, gezondheid, economie).
- Passend bij de financiële mogelijkheden.

Gemeente Raalte

Inhoudsopgave

Infographic 3

Voorwoord wethouder B. Breunissen 6

Bestuurlijke samenvatting 7

1. Opgave en doel 9
De opgave 9
Doel nota "Een openbare ruimte met toekomst" 9
Belang van de openbare ruimte 9
De opgave door oogharen heen 9
Financiële uitdaging 10
Afbakening 10

2. Wat willen we bereiken? 11
Beleidsmatige doelen 11
Verbinding over beleidsgrenzen heen 11
Zorgplicht 11
Tevredenheid inwoners 11
Financiële kaders 11
Kwaliteit openbare ruimte 12

3. Doen wat nodig is 13
Beleidsplannen 13
Koersdocument wijken en dorpen 13
Beheerplannen 13

4. Doen wat mogelijk is 14
Doen wat mogelijk is 14
Rol gemeente 14
Beschikbaarheid middelen 14
Externe professionele partners 14
Kleine initiatieven 14
Vernieuwende inzichten 15
Capaciteit organisatie 15

5. Beleid "Een openbare ruimte met toekomst" 16

6. Van beleid naar uitvoering 19
Programma openbare ruimte 19
Programmateam 19
Digitale programmakaart 19
Programmatafel 19
Realistische plannen 20
Planvorming en uitvoering 20
Communicatie en participatie 20

7. Financiën 21
Berekenen van de kosten op twee niveaus 21
Kostenraming op programmaniveau 21
Kostenraming op projectniveau 22
Strategie dekken van de kosten 22
Tabel oplopende kapitaallasten 23
Scenario's 23
Niet opgenomen kosten 24

8. Afwegingskader vervangingsinvesteringen 25
Uitgangspunten prioriteren op gebiedsniveau 25

9. Conclusies en advies 26
Conclusies 26
Advies 27

Bijlagen
Bijlage 1. Overzicht en toelichting op beleidsplannen 28
Bijlage 2. Overzicht en toelichting op de beheerplannen 32
Bijlage 3. Kwaliteit van de openbare ruimte 34
Bijlage 4. Toelichting op de ramingen 35

Voorwoord wethouder Breunissen

Een openbare ruimte met toekomst!

In onze samenleving hebben mensen elkaar nodig om fijn te kunnen leven, waarbij we vandaag de dag snel moeten kunnen schakelen om elkaar te kunnen bereiken. Verbinding is nodig om elkaar te ontmoeten en om inhoud te geven aan ons dagelijks bestaan.

De openbare ruimte is hiervoor essentieel. Zonder kunnen we niet. Het is zo vanzelfsprekend wanneer we iedere dag weer opnieuw de voordeur uitgaan of het erf verlaten. De gemeente Raalte voelt zich hiervoor verantwoordelijk. Vanuit die rol zien we dat ons grote bezit steeds ouder wordt. Het eind van de technische levensduur komt na 40 of 50 jaar een keer in zicht, regulier onderhoud volstaat dan niet meer. Ook hebben we veel te doen om de openbare ruimte klaar te maken voor de toekomst. Klimaatverandering en de energietransitie zijn voorbeelden die vragen om een aangepaste inrichting. We geven hiermee inzicht en invulling aan twee belangrijke toekomstgerichte opgaven, de leefbare dorpen en wijken en een toekomstbestendig buitengebied zoals opgenomen in het coalitieakkoord 2022-2026.

Het goede nieuws is dat het overgrote deel van de openbare ruimte er goed bij ligt. Maar ook kennen we gebieden en opgaven waarmee we aan de slag moeten. Doorschuiven naar de toekomst en de last neerleggen bij de volgende generaties is geen optie. Deze grote opgave wil de gemeente Raalte oppakken door in te zetten op een vervangingsstrategie tot 2040, onder de titel "Een openbare ruimte met toekomst". De kosten hebben we inzichtelijk gemaakt. We realiseren ons dat deze opgave om aanzienlijke investeringen vraagt.

Samen met inwoners, ondernemers en niet in de laatste plaats de gemeenteraad wil het college hierop stappen voorwaarts zetten, nu doen wat nodig en mogelijk is.

Ik spreek de wens uit om het fijne wonen en leven in de gemeente Raalte te behouden en te versterken. Nu samen aan de slag voor een openbare ruimte met toekomst!

Breun Breunissen
Wethouder gemeente Raalte

Bestuurlijke samenvatting

Groot bezit, grote opgave

De gemeente Raalte kent een groot bezit, de openbare ruimte, met een kapitaalswaarde van ca. 650 miljoen euro. Op veel fronten werken we hard om dit bezit, de wegen, de riolering, het groen, de bomen enz. te onderhouden. Het handhaven van de veiligheid staat hierbij voorop. Maar de openbare ruimte wordt ouder en het eind van de technische levensduur komt voor bepaalde gebieden of elementen in zicht. Dat leidt tot een vervangingsopgave, waarbij we kansen willen benutten om deze gebieden ook klaar te maken voor de toekomst.

Een openbare ruimte met toekomst

Onder deze titel gaan we aan de slag om op programmaniveau invulling te geven aan deze opgave. Toekomstgericht doen wat nodig en mogelijk is. Met deze aanpak investeren we op een structurele manier in de openbare ruimte voor de lange termijn, tot 2040. Hiermee willen we doelen bereiken als het borgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. We zoeken de verbinding met andere beleidsopgaven, bijv. op het gebied duurzaamheid, de sociale of economische agenda. Ook willen we de tevredenheid over de openbare ruimte behouden en versterken. Dat vraagt wat van de kwaliteit van de openbare ruimte, waar verbinding en ontmoeting dicht bij elkaar komen.
We doen wat nodig is, dat baseren we op de inspecties en data die zijn vertaald in de maatregelen en zijn opgenomen in de beheerplannen. Het koersdocument wijken en dorpen biedt al mooie inzichten waar inzet nodig is. We benutten koppelkansen, intern en extern brengen we de opgaven samen waarbij we toewerken naar een investeringsniveau waarbij de kwaliteit van de openbare ruimte in stand gehouden wordt. De inhoudelijke en financiële voorspelbaarheid wordt groter, we maken hiermee de stap van ad hoc investeren naar planmatig investeren. Deze structurele opgave vraagt om een structurele aanpak en financiering waarvoor structurele dekkingsmiddelen moeten worden vrijgespeeld.

Financiën

De kosten voor de vervangingsopgave in de openbare ruimte zijn tot 2040 geraamd op een bedrag van 87 miljoen euro, waarvan 18 miljoen ten laste kan worden gebracht van het Gemeentelijk Riolerings Plan (dekking beschikbaar via de rioolheffing). Dit is een raming op programmaniveau gebaseerd op een theoretische benadering. Er is gekeken naar het jaar van aanleg en de verwachte levensduur, gecombineerd met de normkosten. Dat levert een totaalsom op die we als richtinggevend beschouwen, hiermee krijgen we grip op de opgave, we weten wat ons te doen staat.

Voor het aanvragen en beschikbaar stellen van kredieten om projecten te kunnen voorbereiden en uitvoeren wordt een projectraming gemaakt op basis van de maatregelen en de daarbij behorende kosten. De projectramingen worden opgenomen in het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte en maken jaarlijks onderdeel uit van de begrotingsvoorstellen.
Voor het dekken van de kosten zetten we maximaal in op koppelkansen, bijdragen van derden en het slim werken en aanbesteden. Doordat een deel van de kosten ten laste van GRP kan worden gebracht en een deel eenmalig wordt gedekt, wordt hiermee het bedrag dat op kapitaallasten wordt gezet kleiner. We houden rekening met jaarlijks cumulatief oplopende kapitaallasten. Het gaat hierbij voor het jaar 2029 om een bedrag van € 281.750 en loopt daarna cumulatief op met eenzelfde bedrag per jaar.
Ons streven is er sterk op gericht om het verschuiven van deze grote opgaven naar de toekomst te voorkomen. Wanneer er onvoldoende financiële middelen zijn om de gehele vervangingsopgave te financieren maken we gebruik van een afwegingskader.

Grote opgave, grote inspanningen

Naast het financiële vraagstuk komt ook het organisatorische vraagstuk in beeld. Hoe gaan we dit allemaal doen in een tijd waarin de capaciteit onder druk staat? Hier kiezen we voor een organisatorisch ingroeimodel, waarbij we vroeg beginnen met de planvoorbereidingen.

Tot slot

Met de nota "Een openbare ruimte met toekomst" zetten we een koers in voor de lange termijn. Dat vraagt om de nodige vasthoudendheid van bestuur, management en de ambtelijke organisatie. We staan op een keerpunt om nu zichtbaar aan de slag te gaan en de openbare ruimte klaar te maken voor de toekomst.

1. Opgave en doel

De opgave

We kunnen niet zonder, het is van ons allemaal en we kunnen er niet omheen. De openbare ruimte in al haar facetten draagt dagelijks bij aan het fijn wonen, leven, werken en recreëren in de gemeente Raalte. Vandaag, morgen en ook over 100 jaar. De nota "Een openbare ruimte met toekomst" is een vervolgdocument op de vele documenten die de gemeente Raalte kent binnen het fysiek-ruimtelijk domein. Het sluit o.a. aan bij de Omgevingsvisie Horizon gemeente Raalte 2040, het coalitieakkoord, het koersdocument wijken en dorpen en geeft, niet in de laatste plaats, een gerichte invulling van de opgaven als genoemd in de nota "Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte' (2021). Van denken naar doen. Concreet maken en uitvoeren!

Doel nota "Een openbare ruimte met toekomst"

In deze nieuwe nota "Een openbare ruimte met toekomst' richten we ons op fysiek ruimtelijke opgaven in de bestaande openbare ruimte, met als doel om de leefomgeving leefbaar te houden. De nota geeft inzicht in de opgaven waar we mee aan de slag moeten, in de zin van het vervangen en toekomstbestendig maken. Hiermee leggen we een basis om te werken aan een openbare ruimte met toekomst en creëren we een perspectief om structureel te investeren. We kijken vooruit naar de lange termijn tot 2040. Hiermee sluiten we aan op de looptijd van de omgevingsvisie "Horizon gemeente Raalte 2040". We geven in deze nota een actueel beeld van de nodige investeringen die gedaan moeten worden om de openbare ruimte in stand te houden. En wat de onderliggende strategie en aanpak is (wat willen we bereiken en hoe?). Zonder beleid en zonder gerichte aanpak komen we steeds verder achterop te liggen van de opgave waar we als gemeente voor staan!

Belang van de openbare ruimte

In de openbare ruimte komen veel samenhangende functies en diensten bij elkaar. Denk aan verkeer en vervoer, parkeren, sociaal-maatschappelijke functies als bewegen, spelen en ontmoeten en het aanbieden van rustplekken en ook technische functies op het gebied van kabels en leidingen. Daarnaast vragen steeds meer nieuwe functies een plek, denk aan klimaatadaptatie (zoals het afkoppelen van regenwater) en de energietransitie (bijvoorbeeld het bieden van slimme oplossingen voor duurzame energie). Met de groei van de bevolking en de dubbele vergrijzing wordt de druk op de beschikbare ruimte steeds groter. Hier zien we dan ook een belangrijke en levendige verbinding met de opgave wijken en dorpen. Fysieke en sociale opgaven komen bij elkaar en kunnen elkaar versterken. In de openbare ruimte kunnen we een belangrijke maatschappelijke impact maken die bijdraagt aan brede welzijnsdoelstellingen. Iedereen kan er zich gelijkwaardig voelen. Ook kunnen we in de openbare ruimte bijdragen aan duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Raalte.

De opgave door oogharen heen

De openbare ruimte wordt ouder, 46% van het totale bezit in de wijken en dorpen is gerealiseerd vóór 1980. Uit de scan 'wijken en dorpen' blijkt dat er op fysiek-ruimtelijk gebied vooral een opgave ligt in de oudere wijken. Ook de bedrijventerreinen, de invalswegen en het grote bezit (vooral de wegen) in het buitengebied verouderen. Het eind van de technische levensduur komt in zicht en daarmee ook het vervangen van dit bezit. Vooruitschuiven van de opgave is geen optie meer.

In veel gevallen zien we mooie kansen om de openbare ruimte met deze opgave toekomstbestendig te maken. Dit alles is een structurele opgave waarbij een structurele oplossing past. Hiervoor hebben we ook een structurele inzet van middelen nodig. Hierbij ramen we middelen op programmaniveau. Dat vinden wij belangrijk omdat we op deze manier flexibel mee kunnen bewegen op initiatieven van derden (bijv. inwoners en SallandWonen), opgaven vanuit geactualiseerde beheerplannen etc. De voorspelbaarheid van de inzet van de gemeente Raalte wordt hiermee aanmerkelijk groter. Hiermee maken we dus een beweging van ad hoc naar een planmatige aanpak. Daarnaast zien we belangrijke verbindingen met andere grote opgaven, zoals groei en de aanpak van wijken en dorpen. Ook zien we dat we een belangrijke stap kunnen zetten in het verdergaand professionaliseren van onze aanpak. Als laatste willen we hier graag opmerken dat voor zeer veel gemeentes in Nederland een vergelijkbare opgave geldt. Raalte is hierin niet uniek.

Financiële uitdaging

De opgave in de openbare ruimte is groot. Dat zien we ook terug in de kostenramingen tot 2040. We zien dat de gemeente Raalte hiermee voor grote financiële uitdagingen komt te staan. De strekking van deze nota en de financiële vertaling hiervan helpen bij het maken van de integrale financiële afweging in het kader van de reguliere begrotingscyclus (ramen vanaf de begroting 2029).

Afbakening

De strekking van deze nota omvat de totale openbare ruimte in bezit van de gemeente Raalte: onze wegen, groen riolering enzovoort. Buiten de scope van deze nota vallen de opgaven op het gebied van de begraafplaatsen, de buitensportaccommodaties en de gemeentelijke gebouwen.

De vervangingsopgave wegbeheer is veruit het grootst

2. Wat willen we bereiken?

Beleidsmatige doelen

De nota "Een openbare ruimte met toekomst" geeft in eerste instantie inzicht in de aard en de omvang van de opgave tot 2040. Dit voornemen komt naar voren in het coalitieakkoord 2022-2026 'Versterken, verbinden, vernieuwen'. Daarnaast willen we de inhoudelijke doelen realiseren die opgenomen zijn in de begroting. Deze (lange termijn) doelen zijn nog steeds actueel en zijn weergegeven in de onderstaande drie punten:

1. We borgen de ondergrens van veiligheid, het voorkomen van kapitaalvernietiging en het behalen van de vastgestelde kwaliteitsnormen;
2. We werken aan een toekomstbestendige, veilige, gezonde, schone en mooie leefomgeving en creëren hiermee een maatschappelijke meerwaarde;
3. We werken aan een lange termijn aanpak voor het fysieke domein om te komen tot toekomstbestendige leefbare dorpen en wijken.

Verbinding over beleidsgrenzen heen

Met de inzet die we plegen willen we breder effect bereiken dan alleen maatregelen en verbeteringen op technisch gebied. Bijdragen aan opgaven op sociaal gebied, economie, duurzaamheid en gezondheid wegen we af, en nemen we zoveel als nodig en mogelijk is, mee. Daarmee willen we bijdragen aan meer veerkracht in de samenleving en een aantrekkelijke leefomgeving, nu en in de toekomst. Met deze vervangingsopgave is het ook mogelijk om andere beleidsopgaven of functies te versterken (bijv. koersdocument wijken en dorpen of de duurzaamheidopgave).

Zorgplicht

Op basis van het Burgerlijk Wetboek kent de gemeente Raalte een zorgplicht. Dit houdt in dat de gemeente verantwoordelijk is voor het borgen van een veilig gebruik van de openbare ruimte. Deze zorgplicht moet aantoonbaar zijn. Dat doen we door onderhoudshandelingen te registreren (bijv. het snoeien van bomen). Wanneer niet aan de zorgplicht wordt voldaan kunnen letsel en schades die hierdoor ontstaan succesvol worden geclaimd.

Tevredenheid inwoners

Onze inzet is mede gericht op het behouden en versterken van de tevredenheid van onze inwoners en ondernemers ten aanzien van de inrichting, het gebruik en het beheer van de openbare ruimte. De waardering meten we periodiek (bijv. waar staat je gemeente).

Financiële kaders

Niet onbelangrijk zijn de financiële kaders. We hebben te voldoen aan de BBV voorschriften. Ook moeten we voldoen aan de eisen die worden gesteld in het kader van het provinciaal toezicht op de begroting en in het bijzonder de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Kwaliteit openbare ruimte

In de gemeente Raalte werken we aan een openbare ruimte die op het niveau van inrichting en beheer aansluit bij de functie en het gebruik. Naast de technische kwaliteit is ook veel aandacht en inzet nodig om de ruimtelijke kwaliteit op peil te houden. Hoe we hiermee omgaan leest u in bijlage 3.

Bovenstaande inzichten en de doelstellingen in de begroting zijn belangrijke bouwstenen om het vraagstuk van de benadering en aanpak van de vervangingsopgave verder vorm te geven. In financieel opzicht is dat een grote uitdaging. We doen dit aan de hand van de benadering "doen wat nodig en mogelijk is". In de volgende hoofdstukken gaan we daar verder op in.

3. Doen wat nodig is

Hoe bepalen we het doen wat nodig is? Om dit te kunnen bepalen maken we gebruik van de actuele visies en plannen die een raakvlak hebben met het gebruik, het ontwerp, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. We baseren ons hierbij op beleids- en beheerplannen en het koersdocument wijken en dorpen.

Beleidsplannen

De beleidsplannen die direct van toepassing zijn op de openbare ruimte zijn te onderscheiden in integrale plannen en visies en de meer sectorale plannen. De visies en beleidsplannen weerspiegelen de Raalter manier van benaderen van vraagstukken en het beleid dat we willen voeren. Kenmerk van alle plannen is dat ze goed in lijn zijn met elkaar en in onderlinge samenhang leiden tot maatregelen die de leefbaarheid op vele fronten ten goede komt. De "overall" aanpak kenmerkt zich door een sterke gedrevenheid om dit samen te doen met de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Een overzicht en korte toelichting van de beleidsplannen is opgenomen in bijlage 1. In deze nota willen we één document eruit lichten. Dit betreft het koersdocument 'wijken en dorpen'.

Koersdocument wijken en dorpen

Het koersdocument 'wijken en dorpen' (2025) bevat een mooie scan die ons één actueel beeld geeft van fysieke en sociale factoren. Deze zijn op een objectieve manier in beeld gebracht en gewaardeerd aan de hand van 35 indicatoren. Op fysiek-ruimtelijk gebied hebben we gegevens voor water en riolering, straat en verkeer, het groen en vastgoed. De scores die we zien zijn herkenbaar en lezen we ook terug in de (sectorale) beheerplannen. Belangrijk hierbij is dat deze indicatoren goed te monitoren zijn. We kunnen ontwikkelingen hiermee goed volgen. Voor de wijken en dorpen in de gemeente Raalte levert deze scan een goede indicatie om hierop de inzet voor investeringen in de openbare ruimte mede te bepalen.

Beheerplannen

Om de openbare ruimte op een goede wijze te kunnen beheren zijn er beheerplannen. Beheerplannen zijn er o.a. op het gebied van wegen, groen, bomen, spelen, riolering, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken (bijv. bruggen en tunnels). Visies en beleidsplannen zijn de basis voor de beheerplannen. In een beheerplan staan inventarisaties (bijv. leeftijd) en inspectiegegevens (data). Deze gegevens koppelen we aan de maatregelen die nodig zijn om een vooraf bepaald onderhoudsniveau te kunnen bereiken. Dat leidt tot een raming van de kosten voor het dagelijks en groot onderhoud en geeft inzicht in de vervangingsopgave. Als gemeente Raalte werken we continu aan het opstellen en actualiseren van beheerplannen. Hiermee geven we een realistisch beeld van de maatregelen die nodig zijn, de urgentie en de daarbij behorende kosten. Een nadere beschrijving van de beheerplannen is opgenomen in bijlage 2.

Vervangen van bomen is nodig (omgeving Station Heino)

De bovenstaande plannen en documenten geven input om te bepalen wat er nodig is om de vervangingsopgave uit te voeren. Doen wat nodig is, betekent ook dat we tot 2040 in heel veel gebieden niets vervangen. Het uitvoeren van de reguliere onderhoudswerkzaamheden is in dat geval voldoende om de gevraagde kwaliteit te behouden.

4. Doen wat mogelijk is

Doen wat mogelijk is

Doen wat mogelijk is lijkt een vrijblijvende benadering, die al snel voorbij kan gaan aan de urgentie om vervangingsinvesteringen te doen in de openbare ruimte. Om dit te duiden maken we eerst een onderscheid in de rol die de gemeente Raalte hierin pakt, proactief of reactief.

Rol gemeente

Bij een proactieve rol pakken we als gemeente Raalte het initiatief vanuit de fysieke vervangingsopgave. We maken de vervangingen mogelijk. We maken plannen, nemen hierin de lead, ramen investeringen en voeren dit uit. Dit doen we samen met de gebruikers van de openbare ruimte.
Onze inzet is hierbij sterk afhankelijk van de beschikbare capaciteit en middelen.
Bij een reactieve rol sluiten we aan op initiatieven van derden. Onze bereidheid om mede te investeren is sterk afhankelijk van de aard en omvang van de maatregelen die worden voorgesteld (maatwerk). Los van de rol hebben we te maken met de onderstaande aspecten:

Beschikbaarheid middelen

We kunnen "doen wat financieel mogelijk is" benaderen vanuit onze ervaringen met het investeren in de openbare ruimte, zoals we dat de afgelopen jaren hebben gedaan. Via het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte zijn nieuwe projecten gestart, dit loopt tot en met 2028. Op basis van jaarrekeningen zien we dat we de afgelopen 5 jaren gemiddeld € 1,6 miljoen aan investeringen hebben gerealiseerd ten laste van de algemene middelen. Vaak is er een samenhang te zien met investeringen die zijn gedekt vanuit het GRP (Gemeentelijk Rioleringsplan). We zien een forse toename van investeringen in de openbare ruimte. Dit zijn noodzakelijke middelen die nu niet zijn gedekt. Doen wat mogelijk is, is hiermee sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van financiële middelen (zie verder paragraaf financiën).

Externe professionele partners

Doen wat mogelijk is is ook afhankelijk van de plannen van externe professionele partners. Sallandwonen, projectontwikkelaars en nutsbedrijven kennen hun eigen dynamiek en daarmee investeringen op het vastgoed. Dit vraagt om afstemming op inhoud en planning, maar ook op het gebied van gemeentelijke belangen, inzet en financiën. Belangrijk hierbij is te benoemen dat werk met werk maken, het benutten van koppelkansen en het mogelijk meenemen van opgaven buiten het bouwhek vroegtijdig moeten worden opgepakt en tot belangrijke financiële voordelen kunnen leiden. Met de beoogde aanpak op programmaniveau willen we ook in de nodige wendbaarheid ten opzichte van professionele partners voorzien.

Kleine initiatieven

Doen wat mogelijk is zit ook in de (vaak wat kleinere) initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Met het benutten van de kracht en energie in de samenleving kunnen we bijdragen aan een mooie en leefbare omgeving, met veelal een sterke sociale component. Dit zien we bijvoorbeeld terug in recente dorpsplannen. We willen hierbij inzetten om de ruimte te zoeken en te vinden om bijdragen van derden ook daadwerkelijk mogelijk te maken (zelfwerkzaamheid door inwoners).

Vernieuwende inzichten

Op veel gebieden ontstaan initiatieven die ook leiden tot vernieuwende inzichten op het gebied van het gebruik en de inrichting van de openbare ruimte. Doen wat mogelijk is geeft ook ruimte aan vernieuwende (creatieve) inzichten. Hiermee wordt de openbare ruimte diverser en kleurrijker en draagt het bij aan het versterken van de identiteit en karakteristiek van een bepaald gebied. Hieraan stellen we wel eisen ten aanzien van beheerbaarheid en toekomstbestendigheid binnen zekere financiële kaders. Vernieuwende technische inzichten (innovaties) nemen we vooral mee in het programma van eisen/handboek inrichting openbare ruimte.

Capaciteit organisatie

Als laatste component in het doen wat mogelijk is moet worden gekeken naar de capaciteit binnen de organisatie om sturing te geven en om tot uitvoering te komen. Hierbij is ook weer sprake van een zekere mate van afhankelijkheid van de beschikbaarheid van capaciteit bij adviesbureaus, leveranciers, nutsbedrijven en aannemers. De interne capaciteit wordt zoveel mogelijk ingepland binnen het kader van het capaciteitsmanagement in de fysieke leefomgeving. Daar vindt een afweging plaats ten aanzien van het bepalen van de inzet van capaciteit (vraag en aanbod van uren, prioritering). Al met al vraagt het doen wat mogelijk is een sterke organisatorische sturing met een integrale blik op datgene wat om ons heen gebeurt.

Met doen wat mogelijk is willen we vooral aansluiten op de kracht van de samenleving en zien ook dat de gemeente afhankelijk is van wat derden ondernemen en de beschikbaarheid van middelen en capaciteit.

Doen wat mogelijk is, meewerken aan initiatieven van derden (Raalte Monumentstraat/Blekstraat)

5. Beleid “Een openbare ruimte met toekomst”

In dit hoofdstuk staat het beleid “Een openbare ruimte met toekomst”. Hierin komen alle aspecten samen om de doelen die we onszelf gesteld hebben te halen. Zie ook hoofdstuk 2 - wat willen we bereiken? Het beleid weerspiegelt de samenhang tussen de opgaven, in eerste instantie fysiek en sociaal. Voor wijken en dorpen sluiten we aan op het koersdocument. Dit verfijnen we verder met de vervangingsopgaven en de mogelijkheden tot het toekomstbestendig maken van de openbare ruimte. Voor de overige gebieden zijn de opgaven uit de beleids- en beheerplannen het vertrekpunt. Zonder nieuw beleid blijft onduidelijk hoe we met de vervangingsopgave willen omgaan in de gemeente Raalte.

Het beleid dat we gaan voeren ziet er als volgt uit:

1. We pakken de vervangingsopgave openbare ruimte op en doen dat programmatisch. We werken vanuit het programma “Een openbare ruimte met toekomst”.
2. We doen wat nodig is, gebaseerd op de beheerplannen openbare ruimte.
3. We doen wat mogelijk is in nauwe samenhang met de maatschappelijke context (samen met anderen).
4. Onze prioriteit ligt bij het borgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging.
5. Binnen ‘doen wat nodig is’ realiseren we een openbare ruimte die klaar is voor de toekomst (toekomstbestendig).
6. We benutten de inhoudelijke koppelkansen.
7. We werken toe naar een investeringsniveau waarbij de verdere teruggang van de kwaliteit van de openbare ruimte niet meer plaatsvindt.
8. Jaarlijks actualiseren we de benodigde investeringen.

Toelichting op het beleid “Een openbare ruimte met toekomst”

1. We pakken de vervangingsopgave openbare ruimte op en doen dat programmatisch. We werken vanuit het programma “Een openbare ruimte met toekomst”

We kiezen voor een programma om zo de samenhang tussen de verschillende deelopgaven en projecten goed in beeld te krijgen. We passen dus een integrale aanpak toe. We willen de stap maken van een ad hoc aanpak en financiering naar een planmatige aanpak en financiering. Het grote voordeel is dat we hiermee het beschikbare geld efficiënter kunnen inzetten (maximaal benutten van koppelkansen). Daarnaast zien we als groot voordeel dat de duidelijkheid en de voorspelbaarheid naar inwoners en ondernemers toeneemt. Dat maakt het makkelijker om richting deze doelgroepen te communiceren en participatie toe te passen. Ook zijn we dan meer in staat om sneller te anticiperen op actuele ontwikkelingen die bij derden spelen (doen wat mogelijk is). Op organisatorisch niveau geeft het programma een goed zicht op de (structurele) behoefte aan capaciteit.

Het programma “Een openbare ruimte met toekomst” biedt ook in bestuurlijk opzicht de nodige voordelen. Het geeft een langjarig inzicht in wat de gemeente Raalte te doen staat. Ook in financieel opzicht schept dit de nodige duidelijkheid. Op programmaniveau creëren we meer wendbaarheid en flexibiliteit. Bestuurlijke wensen kunnen makkelijker, en vaak ook sneller, worden opgepakt.

Het programma “Een openbare ruimte met toekomst” geeft de gemeente Raalte het inzicht waarop we willen investeren. Hiermee leggen we de basis voor een planmatige aanpak, die uiteindelijk leidt tot het realiseren van projecten in de openbare ruimte. Via een gezamenlijke inzet, waarbij veelal de gemeente in de lead is, worden maatregelen in wijken en dorpen, de bedrijven en het buitengebied zichtbaar. Met investeringen in locaties die we gaan aanpakken kunnen we weer tientallen jaren vooruit. Jaarlijks actualiseren we het programma. De financiële aspecten hiervan nemen we mee en wegen we af in de jaarlijkse P&C cyclus.

2. We doen wat nodig is, gebaseerd op de beheerplannen openbare ruimte

De beheerplannen geven ons het inzicht in dat wat technisch gezien noodzakelijk is om te vervangen. Deze plannen zijn leidend voor het bepalen van de inzet van geld in de bestaande openbare ruimte. Aan alle voorzieningen komt het einde van de levensduur een keer in zicht. Dit is in de basis het moment van investeren. Zo nodig voeren we extra onderzoeken uit om te bepalen of de investeringen echt nodig zijn. Ook onderzoeken we alternatieven, zoals het verlengen van de levensduur of het nemen van tijdelijke maatregelen. Bij een integrale aanpak moeten we soms keuzes maken, waarbij ook onderdelen van de openbare ruimte vroegtijdig moeten worden vervangen. De technische levensduur is dan nog niet op z’n eind (bijvoorbeeld bij een complete herinrichting waarbij de verlichting nog wel enkele jaren mee zou kunnen gaan). Dit wegen we dan verder af, waarbij de mogelijkheid om vervangingsinvesteringen naar voren te halen als kans moet worden gezien voor een toekomstbestendige inrichting. We maken dan werk met werk.

3. We doen wat mogelijk is in nauwe samenhang met de maatschappelijke context (samen met anderen)

Doen wat mogelijk is kent vele aspecten. We sluiten in eerste instantie aan op het doen wat nodig is. In de openbare ruimte werken we voortdurend binnen een maatschappelijke context die in beweging is. Deze signalen vanuit de maatschappij pakken we op en nemen we mee in de afweging om te bepalen of we gaan investeren. We benutten kansen, waarbij het soms ook kan betekenen dat we investeringen uitstellen om op een grotere schaal werk met werk te maken. Naast de technische en maatschappelijke opgaven kijken we hierbij ook vanuit een sociale bril. Ons doel hierbij is om in de openbare ruimte een maatschappelijke meerwaarde te creëren. Inwoners de kans te geven om daadwerkelijk mee te doen in de openbare ruimte. Doen wat mogelijk is, is ook afhankelijk van de beschikbaarheid van geld.

4. Onze prioriteit ligt bij het borgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging

Het is bijna onvermijdelijk dat we prioriteiten moeten stellen ten aanzien van de werkzaamheden die we gaan doen. In eerste instantie richten wij ons op het borgen van de veiligheid. Een veilig gebruik van de openbare ruimte staat steeds voorop. Daarnaast willen we tijdig kunnen ingrijpen om kapitaalvernietiging te voorkomen (denk bijvoorbeeld aan het behouden van funderingen van wegen). Hierbij bepalen we het moment waarop het onderhoud meer kost dan de investeringslasten (break-even point).

5. Binnen “doen wat nodig is” realiseren we een openbare ruimte die klaar is voor de toekomst

Naast het vervangen van de openbare ruimte hebben we veel te doen om de openbare ruimte toekomstbestendig te maken. Denk hierbij aan klimaatadaptatie, energietransitie, gezondheid en het langer zelfstandig thuis wonen van ouderen. Dat geldt met name in de wijken en dorpen en op de bedrijventerreinen. Het toekomstbestendig maken vraagt om extra inspanningen. Onze inzet is erop gericht om zoveel mogelijk werk met werk te maken. Het meekoppelen van deze extra opgaven levert belangrijke voordelen op, omdat ze vaak zelfstandig niet of moeilijk te realiseren zijn.

6. We benutten de inhoudelijke koppelkansen

Daar waar de energie van de samenleving zit willen wij in ieder geval onderzoeken of we samen aan de slag kunnen gaan om ook meerdere (gemeentelijke) doelen te realiseren. Daarbij is het belangrijk dat we weten wat er leeft en speelt. De inbreng vanuit de ruimtelijke initiatieven (bijvoorbeeld bouwopgaven van derden binnen bestaand gebied) is van belang, naast de (kleinere) initiatieven die via de verbinders bij ons binnenkomen.

7. We werken toe naar een investeringsniveau waarbij de kwaliteit van de openbare ruimte op niveau kan blijven

We zien nu dat we nu niet genoeg investeren om de teruggang van de kwaliteit van de openbare ruimte tegen te gaan. Dat leidt tot een grotere achteruitgang, extra onderhoudskosten en een stapeling van problemen voor de toekomst. Dat willen we keren! De grootste uitdaging is het structureel beschikbaar krijgen van geld en uitvoeringscapaciteit. Waar mogelijk houden we de opgave eenvoudig. We voorkomen hiermee dat we niet alles met alles gaan verbinden, zodat opgaven onnodig complex worden. Hierbij willen we toewerken naar een financieel ingroeimodel dat we jaarlijks actualiseren. Het vertrekpunt dat we hier hanteren is dat we een bepaald investeringsniveau willen, zodat een verdere teruggang van de kwaliteit niet meer plaatsvindt. Hiermee maken we een begin met het planmatig investeren en voorkomen we (zeer) grote opgaven in de toekomst. We voorkomen hiermee dat we een niet te overziene opgave bij toekomstige generaties neerleggen.

8. Jaarlijks actualiseren we de benodigde investeringen

Op basis van steeds weer nieuwe inspectiegegevens maken we jaarlijks een nieuwe prognose van de noodzakelijke investeringen tot 2040.

Een openbare ruimte met toekomst, klimaatadaptief en met een sociale impact

6. Van beleid naar uitvoering

In dit hoofdstuk schetsen we hoe we komen van beleid naar uitvoering. Hoe maken we de beleidsambities concreet? En hoe pakken we opgaven aan om te komen tot een programma dat realistisch en haalbaar is?

De programmatische aanpak is bedoeld voor de lange termijn. Om dit goed uit te voeren gaan we aan de slag met het volgende:

Programma openbare ruimte

Dit is een actueel overzicht van de plannen en projecten waaraan we werken. Het overzicht bestaat uit gemeentelijke plannen en biedt tevens een overzicht van de plannen van derden die als meekoppelkans kunnen worden gezien (brede aanpak, bijvoorbeeld verkeersvraagstukken die we mee kunnen nemen). Ook de kleinschalige projecten krijgen in dit programma een plek.

Programmateam

We willen een programmateam openbare ruimte opzetten onder de verantwoordelijkheid van de domeinmanager en regisseurs Beheer. Zij bereiden het programma openbare ruimte voor en realiseren deze. Het programmateam kan zich laten ondersteunen door vakspecialisten, projectleiders en financiële adviseurs. Ook legt het programmateam de verbinding met het sociale domein. Doelen, middelen en capaciteit en de prioritering worden in het programmateam afgestemd.

Digitale programmakaart

We maken het programma met alle projecten die samen het programma vormen voor de vervangingsopgave zichtbaar op een digitale programmakaart openbare ruimte. Als je op het project klikt, wordt er meer informatie over het project zichtbaar. Deze kaart is voor intern gebruik en kan voor derden, zoals inwoners en maatschappelijke partners, ontsloten worden op de website van de gemeente Raalte.

Programmatafel

Enkele keren per jaar willen we een sessie organiseren rond een programmatafel. Hier kunnen we alle inhoudelijke inbreng op elkaar afstemmen. Naast de interne inbreng op fysiek-ruimtelijk gebied nemen we ook de inbreng en afwegingen mee die voortkomen uit de initiatieven uit de samenleving (relatie verbinders). Hierbij sluiten we zoveel mogelijk aan op de jaarlijkse P&C cyclus, zodat we de meest actuele financiële input kunnen gebruiken in deze cyclus. Ook de prioritering vindt plaats aan de programmatafel. In het kader van de concernsturing wordt dit afgestemd met het MT.

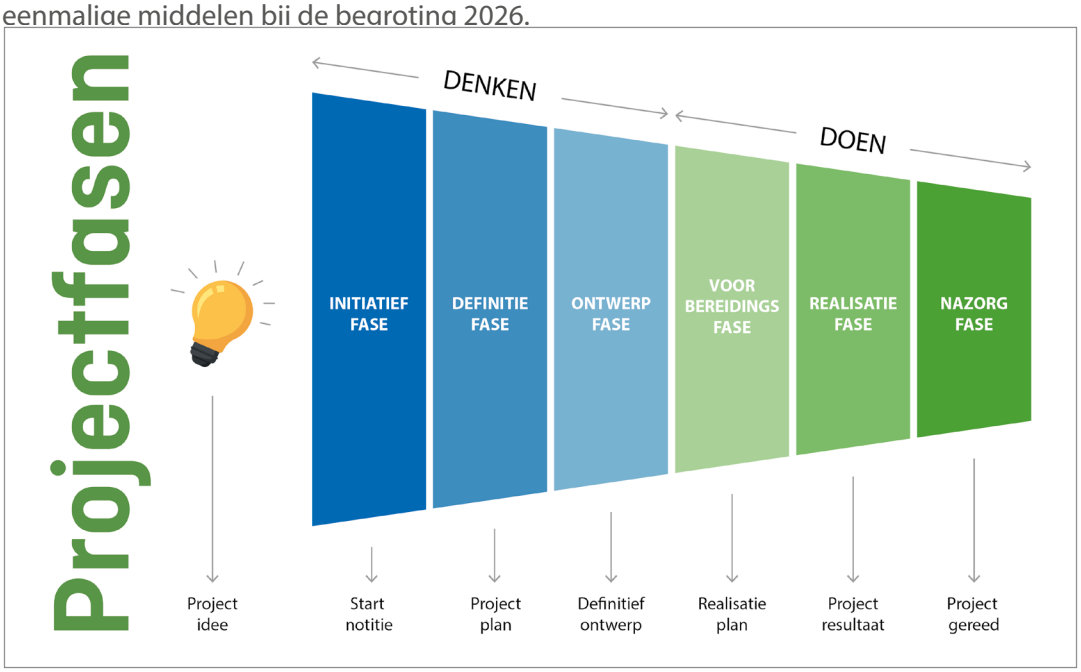
Integrale gebiedsgerichte en toekomstbestendige planvorming

Realistisch plannen

Het programmateam krijgt de opdracht mee om realistische voorstellen te doen. Hiermee bedoelen we dat de plannen haalbaar zijn (inhoudelijk en technisch) en dat hiervoor een voldoende groot draagvlak is, intern en extern. Daarnaast willen we realistisch plannen, zodat de uitvoering ook volgens planning kan verlopen. Hiermee voorkomen we dat werk en middelen op de plank blijven liggen. Inhoudelijk maken we realistische en duurzame plannen, zie hiervoor bijlage 3.

Planvorming en uitvoering

Intern gaan we bezig met de voorbereiding om de werkzaamheden voor de vervangingsopgave uit te voeren (voorlopig ontwerp, definitief ontwerp). Indien nodig huren we hiervoor externe capaciteit in. Daarnaast beschikken we over de nodige data, ervaringsdeskundigheid en gebiedskennis. Dat geldt ook op het gebied van toezicht en handhaving. Deze informatie willen we benutten om inhoudelijk sterke plannen te maken. De uitvoering doen we zoveel mogelijk op basis van raamovereenkomsten en bestekken, dit levert een besparing op het gebied van de voorbereidingskosten. Ons streven is erop gericht om buiten zichtbaar te zijn. Dat kunnen we doen door daadwerkelijk de schop in de grond te zetten en door inwoners op tijd te betrekken bij de plannen. De introductie van de aanpak op programmaniveau vraagt om extra inzet in de jaren 2026, 2027 en 2028. Hiervoor ramen we eenmalige middelen bij de begroting 2026.

Communicatie en participatie

Om als gemeente zichtbaar te zijn is het van belang om per project goed na te gaan welke vormen van communicatie en participatie passend zijn. Contact met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties is essentieel om betrokkenheid bij onze werkzaamheden te creëren en te komen tot een goed plan. Projecten in de openbare ruimte lenen zich goed voor een communicatie- of participatietraject. De inzet van participatie is sterk afhankelijk van de opgave die er ligt. Op projectniveau besteden we hier aandacht aan, waarbij de samenhang tussen fysieke en sociale opgaven, zoals we zien in het koersdocument wijken en dorpen, het vertrekpunt is. Ervaringen met de pilot Langkamp nemen we hierin mee. Hierbij is ook de inbreng van welzijnsorganisaties van grote waarde, denk met name aan de inbreng van kennis en ervaringsdeskundigheid vanuit de verschillende wijken en dorpen.

7. Financiën

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke investeringen we verwachten tot 2040 en hoe deze zijn onderbouwd. Daarnaast wordt inzicht gegeven hoe de gemeente Raalte hiermee wil omgaan.

Berekenen van de kosten op twee niveaus

Voor het berekenen van de kosten voor het vervangen van onderdelen van de openbare ruimte is het belangrijk om onderscheid te maken op twee niveaus, te weten op programmaniveau en op projectniveau. Hieronder leggen we uit hoe we dit hanteren.

Kostenraming op programmaniveau

Met het ramen van de kosten op programmaniveau krijgen we inzicht in de verwachte investeringen die we moeten doen tot 2040. Met dit inzicht weten we wat ons te doen staat en krijgen daarmee grip op de opgave. We beschouwen deze ramingen als richtinggevend en gebruiken deze cijfers als input voor het financiële en organisatorische ingroeimodel. Deze cijfers zijn van belang voor de lange termijn prognose. Deze ramingen zijn tot stand gekomen op basis van de beheerplannen voor zover beschikbaar. Hierbij is de theoretische levensduur van onderdelen van de openbare ruimte als uitgangspunt genomen. In deze ramingen op programmaniveau zijn opgenomen:

- De uitvoeringskosten
- De VAT kosten (technische voorbereiding, administratie en toezicht)

In de onderstaande tabel zijn de investeringen tot 2040 opgenomen die we op programmaniveau ramen (prijspeil 2025). Een nadere onderbouwing van het ramen van de kosten op programmaniveau is te vinden in bijlage 4. We ramen de kosten vanaf 2029, de eerstvolgende jaarschijf bij de nieuwe meerjarenbegroting. Tot en met 2028 zijn er investeringskredieten beschikbaar voor de vervangingsopgave.

Onderdeel openbare ruimte	Uitvoerings-kosten	VAT kosten (20%)		Totaal
	Op basis van kapitaallasten	Voorbereiding (10%) op basis van eenmalige dekking	Administratie en Toezicht (10%) op basis van kapitaallasten	
Groen	€ 660.000	€ 66.000	€ 66.000	€ 792.000
Bomen	€ 8.400.000	€ 840.000	€ 840.000	€ 10.080.000
Openbare verlichting	€ 3.000.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 3.600.000
Kunstwerken	€ 1.400.000	€ 140.000	€ 140.000	€ 1.680.000
Wegen	€ 44.000.000	€4.400.000	€ 4.400.000	€ 52.800.000
Subtotaal	**€ 57.460.000**	**€ 5.746.000**	**€ 5.746.000**	**€ 68.952.000**
Riolering (prijspeil 2021)	€ 18.000.000		inclusief	€ 18.000.000
Totaal tot 2040				**€ 86.952.000**

De bovenstaande tabel geeft ons de volgende inzichten.

1. We tot 2040 voor een totaalbedrag van € 87 miljoen moeten investeren voor de vervangingsopgave;
2. De grootste vervangingsinvesteringen nodig zijn op het gebied van het wegbeheer;
3. We voor het rioolbeheer een vervanging ramen van € 18 miljoen, hiervoor is dekking aanwezig;
4. Er een financiële inspanning wordt verwacht van bijna € 69 miljoen, die niet is gedekt;
5. Hiervan een bedrag van € 5.746.000 kan worden aangemerkt als planvoorbereiding waarvoor eenmalige dekking nodig is van gemiddeld € 520.000 per jaar (11 jaar);
6. Er een bedrag resteert van afgerond € 63,2 miljoen ofwel over een periode van 11 jaar (2029 tot en met 2039) jaarlijks € 5,75 mln. waarvoor structurele dekking nodig is voor de hieruit voortvloeiende kapitaallasten. Op basis van een gemiddelde afschrijvingstermijn van 40 jaar gaat het hier om een cumulatief oplopende kapitaallast van € 281.750 per jaar vanaf 2029.

Kostenraming op projectniveau

Op basis van de ramingen op programmaniveau weten we waar werkzaamheden zich aandienen. Ook hier komen de beheerplannen weer in beeld, met name ten aanzien van de inspectiegegevens en maatregelen die nodig zijn, we doen wat nodig is! Deze technische informatie verbinden we met andere beleidsopgaven (bijv. uit het koersdocument wijken en dorpen, het toekomstbestendig maken of het verbeteren van de verkeersveiligheid, het versterken van de biodiversiteit). Aan de programmatafel vindt deze afstemming plaats, zo komen we tot haalbare en realistische plannen voor het vervangen van de openbare ruimte, sectoraal of integraal. De benodigde capaciteit stemmen we hierop af.
Kostenramingen op projectniveau baseren we op de maatregelen die daadwerkelijk moeten worden uitgevoerd, hiervoor hanteren we normkosten per eenheid.
De totale raming bestaat uit:

- De uitvoeringskosten;
- De VAT kosten (technische voorbereiding, administratie en toezicht);
- De eventuele kosten voor het toekomstbestendig maken;
- De kosten voor participatie.

Deze laatste twee kostensoorten zijn sterk afhankelijk van het project en vragen veelal om maatwerk.

Strategie dekken van de kosten

Voor het dekken van de kosten zijn we gebonden aan de BBV voorschriften en de concern brede afspraken die hierover zijn gemaakt (reëel begroten). Het dekken van de kosten komt in beeld op projectniveau. Hiervoor hanteren we onderstaande strategie.

1. We maken maximaal gebruik van de inzet van middelen waarbij we:
   - zoveel mogelijk gebruik maken van koppelkansen en van bijdragen van derden (bijv. subsidies op het gebied van klimaatadaptatie en verkeersveiligheid)
   - de binnen het GRP beschikbare middelen inzetten als dekking
   - integraal werken zodat we werk met werk maken en zoveel mogelijk gebruik maken van synergie voordelen, bijvoorbeeld koppeling weg- en rioolbeheer
   - slim aanbesteden en gebruik maken van raamcontracten (minder voorbereidingskosten)

2. We gaan uit van een investeringsniveau tot 2040 van 87 miljoen euro. Dezetheoretische benadering is richtinggevend voor het aanvragen en beschikbaar stellen van uitvoeringskredieten. Over een periode van 11 jaar (2029 t/m 2039) is dat 8 miljoen euro per jaar. Dit bedrag zien we op strategisch niveau als richtinggevend en een financieel houvast. Een deel van deze investeringen (18 mln.) kan gedekt worden binnen het Gemeentelijk Riolering Plan (GRP) door de rioolheffing.

   De planvormingskosten (ca. 10% van het investeringsbedrag) willen we bij de jaarlijkse begroting meerjarig incidenteel ten laste van de algemene middelen brengen.

Er resteert dan nog een investeringsniveau van € 63,2 miljoen ofwel € 5,75 miljoen per jaar. De hieruit voortvloeiende jaarlijks oplopende kapitaallasten bedragen voor het jaar 2029 ca. € 281.750 en stijgen voor de jaren daarna telkens cumulatief met eenzelfde bedrag per jaar.

3. Door dit jaarlijks oplopende cumulatieve bedrag aan structurele kapitaallasten als een stelpost op te nemen in de (meerjaren) begroting kunnen we bouwen aan een structurele en langjarige zekerheid. Dit bedrag is gebaseerd op de theoretische benadering, op programmaniveau.

4. Het daadwerkelijk ramen van kosten doen we in twee fases. In de 1e fase werken we aan de planvorming Hiermee krijgen we inzichtelijk welke werken en projecten we in enig jaar gaan uitvoeren en welke uitvoeringskosten we hiervoor moeten ramen. De 2e fase omvat het beschikbaar stellen van de uitvoeringskredieten voor de vervangingsopgave vanaf 2029. De ramingen die in de 1e fase zijn gemaakt liggen hieraan ten grondslag.

5. In het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) nemen we de planvormingskosten op en boeken deze als eenmalig. De planvormingskosten nemen we op in de begrotingen 2026, 2027 en 2028. Dit doen we om vanaf 2029 ook daadwerkelijk met de uitvoering te kunnen starten. Vanaf 2029 kennen deze planvormingskosten een jaarlijks karakter en worden als zodanig opgenomen in de begroting. Vanaf 2029 nemen we ook de uitvoeringskosten op in het MIP. We vertalen de investeringskosten die niet eenmalig kunnen worden gedekt naar kapitaallasten en nemen deze als een structurele last op in de begroting. Dit leidt tot een jaarlijkse oplopende kapitaallasten in de begroting.

6. Het meerjareninvesteringsprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd. Bij de behandeling en het vaststellen van de begroting maakt het MIP onderdeel uit van de integrale financiële afweging.

Tabel oplopende kapitaallasten

In de onderstaande tabel zijn de oplopende kapitaallasten weergegeven. Uitgegaan is van een te dekken investering van € 5.750.000 per jaar met ingang van 2029 (87 miljoen, dekking GRP 18 miljoen, te delen over 11 jaren 2029 t/m 2039). Dit met een afschrijvingstermijn van 40 jaar en een rentepercentage van 2,4%.

Kapitaallasten in jaar:	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2069
Investeringsjaar													
2029	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750
2030		281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750
2031			281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750
2032				281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750
2033					281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750
2034						281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750
2035							281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750
2036								281.750	281.750	281.750	281.750	281.750	281.750
2037									281.750	281.750	281.750	281.750	281.750
2038										281.750	281.750	281.750	281.750
2039											281.750	281.750	281.750
2040												281.750	281.750
2041-2068													7.889.000
Totaal structureel	**281.750**	**563.500**	**845.250**	**1.270.000**	**1.408.750**	**1.690.500**	**1.972.250**	**2.254.000**	**2.535.750**	**2.817.500**	**3.099.250**	**3.381.000**	**11.270.000**
Totaal eenmalig	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**	**-281.750**
Totaal	-	**281.750**	**563.000**	**845.250**	**1.270.000**	**1.408.750**	**1.690.500**	**1.972.250**	**2.254.000**	**2.535.750**	**2.817.500**	**3.099.250**	**10.988.250**

Scenario's

In de nota is weergegeven dat we hier uitgaan van een benadering die geënt is op "Doen wat nodig en mogelijk is". Inhoudelijk betekent dit dat in onze plannen het hoogst noodzakelijke zit en dat we kostenefficiënt werken. Dat leidt ertoe dat er slechts scenario's kunnen worden gemaakt op basis van de beschikbaarheid van geld. Kort gezegd: hoe lager het investeringsbedrag, hoe minder we kunnen doen in de openbare ruimte. Dit leidt tot een steeds grotere investeringsachterstand, die kan oplopen tot tientallen miljoenen euro's.

Niet opgenomen kosten

Er kan sprake zijn van niet opgenomen kosten. Voorbeelden hiervan zijn het verbreden van (recreatieve) fietspaden in het buitengebied of initiatieven uit de samenleving die we willen honoreren en financieel niet in te passen zijn binnen de vervangingsopgave. Ook zijn de kosten voor het toekomstbestendig maken niet geraamd. Daarnaast zijn de kosten voor enkele beheerplannen die in ontwikkeling zijn of die niet beschikbaar zijn niet opgenomen. Indien hiervoor investeringen in beeld komen dan opteren we voor het doen van separate voorstellen in het kader van de reguliere P&C cyclus.

8. Afwegingskader vervangingsinvesteringen

Mocht het zo zijn dat er echt niet voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor deze hoognodige vervanging, zullen we ook prioriteiten moeten stellen. Hiervoor hebben we een afwegingskader nodig, zodat we kunnen bepalen waar de gemeente Raalte aan de slag kan of juist niet. We maken het onderscheid door te prioriteren op gebiedsniveau. Hierbij zijn aspecten meegenomen als veiligheid, de gebruiksintensiteit en het aantrekkelijk houden van gebieden met een beeldbepalend karakter. Dit sluit op hoofdlijnen aan op de integrale visie op de openbare ruimte.

Uitgangspunten prioriteren op gebiedsniveau

Om te prioriteren kiezen we voor een gebiedsgerichte benadering.

Hoge prioriteit geldt voor de volgende gebiedsgerichte benadering:

- Gemeentebreed het borgen van veiligheid;
- Gemeentebreed, het voorkomen van kapitaalvernietiging (vooral bij asfaltverhardingen);
- De invalswegen van de 9 kernen;
- De centrumgebieden van de kernen Heino en Raalte.

Middelhoge prioriteit geldt voor de volgende gebiedsgerichte benadering:

- De belangrijkste verbindingswegen tussen de kernen;
- De fietsverbindingen voor met name scholieren;
- De voet- en wandelpaden in de omgeving van zorginstellingen en in de wijken waar een hoog percentage oudere mensen woont (aansluiten op scan/koersdocument wijken en dorpen);
- De bedrijventerreinen;
- De groenhoofdstructuur;
- De ontmoetings- en speelplekken.

Lage prioriteit geldt voor de volgende gebiedsgerichte benadering:

- De overige gebieden in de wijken en dorpen;
- Het buitengebied, met uitzondering van de verbindingswegen tussen de kernen;
- De recreatieve fiets- en wandelpaden.

Een openbare ruimte met toekomst, nieuwe en verbrede duikerbrug Hogeboeksweg Raalte

9. Conclusies en advies

Conclusies

De belangrijkste conclusies zijn hieronder weergegeven:

- **De gemeente Raalte is verantwoordelijk voor een groot bezit**
  De nota "Een openbare ruimte met toekomst" geeft het inzicht dat de gemeente Raalte met de openbare ruimte verantwoordelijk is voor een groot bezit. De openbare ruimte, zo vanzelfsprekend, van ons allemaal, we kunnen niet zonder.

- **Veel gaat goed, echter de openbare ruimte wordt ouder**
  Veel gaat goed in de openbare ruimte, echter de openbare ruimte wordt ouder. Daarmee komt voor een deel het eind van de levensduur in zicht en krijgen we te maken met een grote vervangingsopgave.
  Regulier beheer en onderhoud volstaat dan niet meer.

- **We weten wat ons te doen staat**
  We kiezen er voor om de vervangingsopgave nu op te pakken met een benadering op programmaniveau, dat ons richting en houvast voor de toekomst geeft. We weten waarop we moeten investeren en welke kosten dit met zich meebrengt. We gaan uit van een investeringsniveau tot 2040 van 87 miljoen euro, waarvan 18 miljoen euro is gedekt.

- **We doen wat nodig en mogelijk is**
  In onze aanpak kiezen we ervoor om te doen wat nodig en mogelijk is. Dat baseren we op onze beleidsplannen en de data uit de beheerplannen. Daarnaast zetten we in om koppelkansen te benutten en de energie en initiatieven vanuit de Raalter samenleving en professionele partners te benutten. Dat werken we uit op projectniveau.

- **We gaan uit van een jaarlijks investeringsniveau van gemiddeld 8 miljoen per jaar**
  Om over de nodige financiële houvast te kunnen beschikken en voor de langjarige zekerheid gaan we uit van een richtinggevend bedrag van gemiddeld 8 miljoen euro per jaar. Deze theoretische benadering is richtinggevend voor het aanvragen en beschikbaar stellen van uitvoeringskredieten.

- **We ramen cumulatief oplopende structurele middelen vanaf de begroting 2029**
  Met het ramen van structurele middelen bij de begroting 2029 en in de daaropvolgende jaren willen we de kapitaallasten, die voortkomen uit de investeringen, kunnen dekken. Het gaat hierbij voor het jaar 2029 om een structureel bedrag van € 281.750 en loopt daarna jaarlijks cumulatief op met eenzelfde bedrag per jaar. Door dit jaarlijks oplopende cumulatieve bedrag aan structurele kapitaallasten als een stelpost op te nemen in de (meerjaren) begroting kunnen we bouwen aan structurele en langjarige zekerheid. Daarnaast zetten we ons in de kosten, waar mogelijk, eenmalig te dekken, subsidies binnen te halen, koppelkansen te benutten en efficiënt te werken. Dit alles om de structurele lasten te beperken.

Advies

Geadviseerd wordt om met de vervangingsopgave in de openbare ruimte aan de slag te gaan op basis van de nota "Een openbare ruimte met toekomst". Uitstel is geen reële optie, de opgave in de toekomst wordt steeds groter.

Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld de nota "Een openbare ruimte met toekomst" vast te stellen. Tevens wordt voorgesteld de financiële consequenties integraal af te wegen bij de behandeling van de meerjaren begroting 2026-2029.

Bijlage 1. Overzicht en toelichting op beleidsplannen

Binnen de gemeente Raalte kennen we de nodige visies en beleidsplannen die bijdragen aan het behouden, versterken, beheren en toekomstbestendig maken van de openbare ruimte. In de plannen geven we aan wat we willen bereiken en hoe we dat gaan doen. Vaak is een visie of een beleidsplan vastgesteld door de gemeenteraad. Binnen de context van deze Nota "Een openbare ruimte met Toekomst" kunnen we stellen dat deze bestaande plannen van groot belang zijn, want hierop bepalen we de inzet op het gebied van gebruik, ontwerp, inrichting en beheer. Op verschillende abstractieniveaus zien we een doorvertaling van het beleid. Door plannen te maken en uit voeren maken we het beleid concreet en zichtbaar. De vervangingsopgave is een belangrijk vehikel om de beleidsambities waar te kunnen maken.

Onderstaand staat een overzicht en een korte beschrijving van de verschillende visies en beleidsplannen en die van belang zijn en in relatie staan met de vervangingsopgave voor de openbare ruimte.

1. Omgevingsvisie Horizon gemeente Raalte 2040

De gemeente Raalte heeft haar visie en ambities samen met bewoners vastgelegd in de Omgevingsvisie met de titel 'Horizon 2040'. Deze visie vormt het wettelijk kader voor de leefomgeving van de gemeente. Belangrijke speerpunten uit deze visie die een relatie hebben met de vervangingsopgave in de openbare ruimte zijn:

- De gemeente Raalte richt zich op toekomstbestendige dorpen en wijken, energieneutraal, klimaatadaptief, gezond, veilig en levensloopbestendig. We zien hierbij voor onszelf een belangrijke regisserende en stimulerende rol.
- We zoeken de samenwerking met andere partijen, waarbij we aansluiten bij waar de energie in de samenleving zit.
- Met het bovenstaande wil de gemeente Raalte inzetten op een groen en innovatief productielandschap, ruimte geven aan eigenzinnig samenleven met Raalte als levendig hart van Salland.

2. Coalitieakkoord 2022-2026 (Versterken, verbinden, vernieuwen)

In het coalitieakkoord zijn de 3 grote toekomstgerichte opgaven weergegeven waarop een grote inzet wordt gepleegd. De groeiopgave voor 3.000 woningen en extra bedrijventerreinen gaat voorzien in een behoefte met een sterke lokale en regionale impact. De opgave voor leefbare dorpen en wijken raakt nauw aan de vervangingsopgave in de 9 kernen, waarbij ook de sociale impact een plek krijgt. Voor een toekomstbestendig buitengebied zien we opgaven liggen die vooral tot uitdrukking komen in het in stand houden en vervangen van de infrastructuur.

3. Koersdocument opgave wijken en dorpen (2025)

De ambitie van de opgave 'wijken en dorpen' is dat onze gemeente een fijne plek is om te wonen. Een plek waar mensen zich thuis voelen, waar je in contact komt met elkaar en waar de openbare ruimte en voorzieningen klaar zijn voor de toekomst. Een goede fysieke kwaliteit van de omgeving zorgt voor een fijne woonervaring, gezondheid en veiligheidsbeleving. Hiervoor moeten we in bepaalde gebieden aan de slag op fysiek gebied, sociaal gebied of een combinatie van beiden. De uitkomsten van de scan 'wijken en dorpen' geeft goed onderbouwde handvatten en richting aan waar in fysieke zin een inzet nodig is. Dit beschouwen we als richtinggevend voor de inzet van geld waarbij we een aanpak op maat ontwikkelen. Wijken die hierbij in fysiek opzicht in beeld komen zijn Langkamp, Hartkamp in Raalte en de Kampen en het centrum van Heino.

4. Integrale visie op de openbare ruimte' (2014)

De integrale visie op de openbare ruimte geeft richting aan de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. De inrichtingseisen zijn vertaald in het 'handboek inrichting openbare ruimte' (HIOR)). Hierin is een gebiedsindeling vastgelegd met daaraan gekoppeld verschillende onderhoudsniveaus. Deze zijn nog steeds van toepassing.

5. Nota "Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte" (2021)

Wij willen werken aan een toekomstbestendige openbare ruimte en kansen benutten. Deze opgave, mede geënt op kernopgave 2 uit de Omgevingsvisie Horizon Raalte 2040, pakken wij programmatisch aan. Hierbij zoeken wij de verbinding met de Raalter samenleving en onze professionele partners. Dat is de kern van nota "Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte". De gemeente Raalte staat aan de vooravond van grote investeringen in de openbare ruimte waarbij het gaat om vervangingen en het toekomstbestendig maken van de openbare ruimte. Wij kiezen voor het verbinden van opgaven en willen daarbij de kansen die zich voordoen benutten. Op de korte termijn aanpak is volop ingezet, met o.a. als resultaat de nota "Een openbare ruimte met toekomst". Ook is in de nota uit 2021 al voorgesorteerd op het planmatig financieren van de vervangingsopgave (van ad hoc naar planmatig). Voor de lange termijn komen de grote opgaven voor uitvoering in beeld. Dit document heeft mede ten grondslag gelegen aan het koersdocument wijken en dorpen.

6. Nota klimaatadaptatie (2021)

Het doel van de nota klimaatadaptatie is om een eerste stap te zetten in het klimaatbestendig maken van Raalte. Dat betekent dat de risico's op schade en overlast acceptabel zijn. In lijn met de afspraken in het Deltaprogramma is het streven dat de huidige en verwachte knelpunten in 2050 zijn opgelost.

De ambities voor de gemeente Raalte zijn:

- Tijdens hitte biedt de bebouwde omgeving een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving;
- Langdurige droogte leidt niet tot structurele schade aan bebouwing, funderingen, wegen, groen, water en vitale en kwetsbare functies;
- Hevige neerslag leidt niet tot schade aan gebouwen, infrastructuur en voorzieningen. Vitale functies en voorzieningen blijven beschikbaar.

Bij de uitvoering van de maatregelen rondom klimaatadaptatie in de gemeente Raalte hebben we als uitgangspunt dat we regionaal werken op onderdelen waar dit een meerwaarde heeft. Verder zoeken we actief de samenhang met andere beleidsthema's. Voor de financiering van de uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen kan een beroep worden gedaan op middelen uit het GRP.

7. Beleidsplan "Buiten, bewegen, beleven, spelen en ontmoeten" (2023)

De inzichten over de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte veranderen sterk. De sectorale benadering buigen we om naar een integrale manier van denken en werken. De herziening van het speelbeleid is vastgelegd in de nota "Buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten". Met een nieuwe visie en benadering willen we inzetten op het realiseren van een maatschappelijke meerwaarde in de openbare ruimte. Hiervoor leggen we een sterke verbinding met sociaal maatschappelijke opgaven en sluiten we mede aan op het gezond en actief leven akkoord (GALA). Dit alles moet bijdragen aan het verbeteren van de fysieke en mentale gezondheid van alle inwoners. Het beleidsplan is vertaald naar een beheerplan buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten.

8. Beleidsplan biodiversiteit (2024)

Binnen de gemeente Raalte is er een groeiend besef dat biodiversiteit onmisbaar is, omdat we zonder niet kunnen bestaan. We zien dat het behouden, herstellen en versterken van biodiversiteit van groot belang is voor toekomstbestendigheid en leefbaarheid. Dat willen we aanpakken door het leggen van verbindingen op het gebied van natuurstructuren en de onderlinge samenwerking. In het beleidsplan biodiversiteit is opgenomen wat we als gemeente Raalte willen bereiken en hoe we dat kunnen gaan doen.

Centraal staat hierin het woord “verbinding”. Aan het beleidsplan biodiversiteit is een uitvoeringsprogramma gekoppeld met daarin een aanpak en concrete maatregelen.

9. Beleidsplan “Licht in de openbare ruimte’ (2024)

Het verlichten van de openbare ruimte draagt bij aan de verkeersveiligheid, rijcomfort, sociale veiligheid, sfeer en herkenbaarheid. Dat is vastgelegd in het beleidsplan dat in totaal voor18 Overijsselse gemeenten in 2024 is opgesteld, waaronder de gemeente Raalte. Verlichten van de openbare ruimte doen we onder het motto “niet verlichten, tenzij”. Daarnaast passen we LED-verlichting, energiezuinige verlichting en goed gerichte verlichting toe. En we dimmen zoveel mogelijk.

10. Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2021-2030)

Het GRP laat zien op welke wijze de gemeente Raalte invulling geeft aan de zorgtaken op het gebied van waterbeheer. Dit betreft de zorgplicht voor het afvalwater, het hemelwater en het grondwater. We beschikken over een systeem dat in goede staat is en goed functioneert. Met de nodige maatregelen houden we dit systeem in stand. Bij hevige neerslag zien we dat er overlast of schade ontstaat. We werken aan deze schade en overlast door het verkrijgen van inzicht aan de hand van stresstesten, door het uitvoeren van maatregelen en door het continu blijven monitoren van deze inspanningen. Dat doen we niet alleen, we willen dit samen doen met inwoners, bedrijven en instellingen, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid. We willen hierbij toegankelijker zijn en bovenal niet te duur. Om kosten te besparen werken we in regionaal verband samen (Rivus). In algemene zin kunnen we stellen dat bij grote vervangingsopgaven of het waterrobuust maken van de leefomgeving de beschikbaarheid van financiële middelen uit het GRP een belangrijke pijler is. Het GRP wordt in 2025 tussentijds geëvalueerd.

11. Beleidsnota activa- en afschrijvingsbeleid

Voor het behalen van beleidsdoelen zijn vaak investeringen nodig. De beleidsnota activa- en afschrijvingsbeleid is een instrument dat zorgt het op een eenduidige manier behandelen van gemeentelijke investeringen. Dat leidt tot uiteindelijk tot kapitaallasten die op basis van de BBV voorschriften in de begroting moeten worden opgenomen. De looptijden voor de afschrijvingen zijn vastgelegd. Hierop baseren we de investeringslasten die jaarlijks terugkomen (veelal over een termijn van 40 jaar).

12. Fietsbeleidsplan Doortrappen in Raalte (concept 2025)

Fietsen is gezond, duurzaam, neemt beperkt ruimte in beslag, is voor jong en oud over het algemeen een goed mogelijke vervoerswijze en vormt een belangrijke schakel in de mobiliteitsketen vooral voor de korte afstanden. Fietsen draagt bovendien bij aan de economie (recreatie). In het fietsbeleidsplan “Doortrappen in Raalte” staat het verbeteren van de veiligheid voor fietsers en het stimuleren van het fietsgebruik voorop. Om deze doelen te bereiken werken we aan een samenhangend, comfortabel en veilig fietsnetwerk. Dat doen we via meerdere sporen in het uitvoeringsprogramma. We richten ons voornamelijk op het verbeteren van bestaande infrastructuur, zorgen dat nieuwe infrastructuur goed aanhaakt op bestaande structuren, dragen zorg voor voldoende stallingscapaciteit, wijzen op de voordelen van de fiets en dragen bij aan veilig fietsgedrag met educatieprogramma’s voor jong en oud. Om middelen zo effectief mogelijk in te zetten kiezen wij daarbij voor een aanpak waarbij zo veel mogelijk in samenhang met de vervangingsopgave openbare ruimte werkzaamheden worden gepland en uitgevoerd.

13. Beleidsplan recreatie en toerisme (2021-2024)

Het beleidsplan recreatie en toerisme beschrijft het beleid van de gemeente Raalte op meerdere aspecten. In relatie tot de vervanginsstrategie openbare ruimte is het behouden en versterken van de recreatieve infrastructuur van belang. Hierover kunnen we het onderstaande citeren uit dit beleidsplan.
Rondom infrastructuur heeft de gemeente een initiërende en uitvoerende rol. Voor de gemeente staat het behoud van de kwaliteit van fietspaden en wandel- en fietsroutenetwerken hierbij voorop. Gezien het ruime aanbod wordt de komende jaren niet ingezet op het aanleggen van nieuwe paden. Inzetten op behoud van kwaliteit betekent overigens niet dat nooit investeringen nodig zijn. Kwaliteitsverbeteringen kunnen nodig zijn om te zorgen dat ten opzichte van andere regio’s de kwaliteit niet achterop raakt.

14. Beleidsplan duurzaamheid (2025)

Het beleidsplan duurzaamheid biedt de gemeente Raalte kansen om bij te dragen aan een duurzame economie. Het beleidsplan leidt tot actielijnen op het gebied van energie, klimaatadaptatie en circulariteit. Deze actielijnen zijn doorvertaald naar binnen de organisatie. Dit komt o.a. tot uitdrukking naar het kijken van wat nodig en mogelijk is in de wijken en dorpen en passen onze aanpak hierop aan (koppelkansen). Voor het wegbeheer is met name het introduceren van circulair werken van belang.

15. Beleid in ontwikkeling

Maatschappelijke ontwikkelingen staan niet stil, daarop anticiperen we als gemeente Raalte door nieuw beleid te ontwikkelen of bestaand beleid te actualiseren.
Op dit moment zijn de volgende beleidsplannen in ontwikkeling:

- Nota parkeernormen;
- Beleidsplan circulair werken in de openbare ruimte;
- Kaderstelling beheerplan bermen en sloten.

Te zijner tijd vindt hierover besluitvorming plaats.

Bijlage 2. Overzicht en toelichting op de beheerplannen

Voor deze nota "Een openbare ruimte met toekomst" is vooral het inzicht op de vervangingsopgave van belang. Hieronder gaan we hier per beheerplan kort op in. Hierbij kunnen we nu inzicht geven tot 2040. In het GRP wordt kan doorkijk worden gegeven tot 2050.

2.1 Beheerplannen bomen (2020) en groen (2022)

De beheerplannen bomen en groen beschrijven mede de vervangingsopgave. Op een totaal areaal van 186 ha groen en 62.000 bomen komt een klein deel voor vervanging in aanmerking. Het betreft vooral oudere bomen die per plek vervangen moeten worden. In de oudere wijken zien we vooral een opgave om heesterbeplantingen te vervangen, deze zijn vaak ouder dan 40 jaar.
De kosten voor de totale vervangingsopgave tot 2040 ramen we op ruim 9 miljoen euro. In 2026 verwachten we het beheerplan bomen te kunnen evalueren.

2.2 Beheerplan buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten (2024)

Het beheerplan buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten is eind 2024 vastgesteld. Dit plan is gemaakt op basis van het beleidsplan dat eind 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld. Hierin is de aanpak en het beheer en onderhoud voor ca. 170 speelplaatsen vastgelegd. Bij het vaststellen van de begroting 2025-2028 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de noodzakelijke vervangingen.

2.3 Beheerplan openbare verlichting

De gemeente Raalte heeft zo'n 9.200 lichtpunten in eigendom en beheer. Hiervan is 70% voorzien van LED-verlichting. Op basis van beschikbare middelen investeren we jaarlijks op de vervangingen, waardoor het percentage LED-verlichting steeds groter wordt. Op basis van het beleidsplan Licht in de openbare ruimte en het beheerplan moeten we blijven investeren op de openbare verlichting. We verwachten tot 2040 een bedrag te moeten investeren van bijna 3 miljoen euro.

2.4 Beheerplan civieltechnische kunstwerken

Onder dit beheerplan vallen ca. 80 grote civieltechnische kunstwerken als bruggen, tunnels en een ca. 525 duikers. Het beheer en onderhoud is vastgelegd in een beheerplan. Ook op deze onderdelen van de openbare ruimte voorzien we voor een bedrag 1,4 miljoen euro te moeten investeren tot 2040.

2.5 Beheerplan riolering

Een bijzonder beheerplan is het beheerplan riolering. Binnen de 9 kernen kennen we een omvangrijk stelsel van riolen (ca. 440 km) en ca. 5.400 straatputten. Ook het buitengebied is voor een groot deel aangesloten op de drukriolering, met o.a. ruim 700 pompvoorzieningen. Naast het afvoeren van afvalwater nemen we maatregelen voor het bergen en afvoeren van hemelwater. Onderhoud van bijvoorbeeld wadi's wordt mede betaald vanuit de rioolheffing. Daarmee benoemen we ook de bijzonderheid van het beheerplan riolering, namelijk dat op de kosten hiervoor worden gedekt door de rioolheffing die iedereen die hierop is aangesloten betaald. Hiermee worden de kosten voor de vervangingen en het toekomstbestendig maken gedekt vanuit de rioolheffing. In het kader van de vervangingsopgave is dit een belangrijk deel van de financiering. Belangrijk hierbij is te vermelden dat het beheerplan riolering 2021-2030 tussentijds wordt geëvalueerd. De resultaten hiervan verwachten we in de 1e helft van 2025. De conclusies en aanbevelingen kunnen leiden tot nieuwe inzichten, wat weer kan leiden tot het aanpassen van de aanpak en daarmee de bekostiging.

2.6 Beheerplan wegen

De wegen, fiets- en voetpaden, verhardingen en parkeerplaatsen omvatten een gebied van ongeveer 306 ha (500 km weg). Het beheerplan wegen kent de hoogste kosten voor onderhoud en vervangingen. Het beheerplan wegen wordt op dit moment geactualiseerd. Hiervoor zijn de visuele weginspectie uitgevoerd. Op basis hiervan kunnen we de nodige maatregelen bepalen, berekenen we de kosten en kunnen we een uitvoerings- en investeringsplanning opstellen. De ramingen voor het de vervangingsopgave zijn gebaseerd op de meest actuele data. We verwachten nog in 2025 het beheerplan wegen vast te kunnen stellen.

2.7 Beheerplannen in ontwikkeling of niet beschikbaar

- Beheerplan ecologisch bermbeheer (in ontwikkeling)
- Bermen en sloten, inclusief baggerplan (in ontwikkeling)
- Wegmeubilair (banken/afvalbakken) en verkeers- en straatnaamborden (niet beschikbaar)

Bijlage 3. Kwaliteit van de openbare ruimte

Kwaliteit openbare ruimte

Bij het uitvoeren van de vervangingsopgave in de openbare ruimte rijst de vraag welke kwaliteit we nastreven. Hierbij willen we een onderscheid maken tussen de technische kwaliteit en de ruimtelijke kwaliteit (hoe ziet de openbare ruimte eruit?). Werken in de bestaande openbare ruimte vraagt in eerste instantie om een sterke blik op de aard en de omvang van de opgave. Dat begint met gedegen onderzoeken en een ruimtelijke analyse van de bestaande situatie. Door de doelen in beeld te brengen en deze te verbinden met de huidige situatie ontstaan de contouren voor een herinrichtingsontwerp. In technisch opzicht voldoet de nieuwe inrichting aan de eisen zoals die zijn opgenomen in het handboek inrichting openbare ruimte (HIOR, een technisch document met de eisen waaraan voldaan moet worden, bijv. de opbouw van de fundering of de verkeersveiligheid van een weg). Aan de technische eisen doen we geen concessies.

Ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit, vaak datgene wat we zien en beleven, kiezen we ervoor om in eerste instantie een goede inventarisatie te maken van al bestaande kwaliteiten wat in een gebied en waar vervangen moet worden. We handhaven bomen, groen, verhardingen en speelvoorzieningen die waardevol zijn in de omgeving en voldoen aan de technische eisen. Zo kunnen we ook op de investeringskosten besparen. Dit geeft daarnaast een vertrouwd en herkenbaar beeld bij de gebruikers van de openbare ruimte (thuiskomen, behoud en versterken van de gebiedskarakteristiek). Verder streven we naar een ruimtelijke kwaliteit die aansluit bij de gebiedsindeling zoals aangegeven in de integrale visie op de openbare ruimte (IVOR 2014). Daarbij stellen we hogere eisen aan de inrichting en het beheer van de openbare ruimte in centrumgebieden en de invalswegen.
Een ander onderscheid die we als richtlijn opnemen is om in gebieden met een sterke groene ruimtelijke kwaliteit het accent op deze kwaliteit te leggen. De inzet op de uitstraling van bijv. verhardingen kan in deze gebieden wat minder zijn. In gebieden die sterk zijn versteend en waar weinig mogelijkheden zijn om (groene) kwaliteiten toe te voegen streven we naar een hoogwaardige uitstraling van de verhardingen.
Bijzondere aandacht vraagt onze inzet met een sociale bril. Wat hebben (kwetsbare) bewoners nodig om fijn en gezond te kunnen leven? Hiermee gaan we aan de slag, we brengen die aspecten samen waar behoefte aan is, met name op het gebied van toegankelijkheid en bereikbaarheid, we bevorderen van ontmoetingen en we stimuleren gezondheid.

Inhoudelijk realistische en duurzame plannen maken

Een van de eerste uitdagingen is om de kosten per project zo laag mogelijk te houden. Hierbij denken en werken we vanuit het principe LCC (Live Cycle Cost, een maatstaf om kosten te berekenen van begin tot het eind sloop/vervanging). Hiermee bedoelen we dat de kosten op de lange termijn en voor het duurzaam in stand houden van voorzieningen zo laag mogelijk blijven. Dat vraagt om het realiseren van duurzame en kwalitatief hoogwaardige voorzieningen. Het dagelijks en groot onderhoud is gericht op het duurzaam in stand houden met een maximale levensduur. We kiezen hierbij voor duurzame materialen en sluiten t.z.t aan op het beleid dat we in voorbereiding hebben op het gebied van circulair werken in de openbare ruimte. De gemeente Raalte wil voorkomen dat goedkoop duurkoop wordt. We gaan in de basis voor realistische plannen zonder al te veel extra's, met een realistische en haalbare begroting.

Bijlage 4. Toelichting op de ramingen

In deze nota " Een openbare ruimte met toekomst" zijn de kosten op programmaniveau voor het vervangen van de openbare ruimte opgenomen van 2029 tot en met 2039. Deze kosten hebben betrekking op het vervangen van:

- **Openbaar groen**
- **Bomen**
- **Openbare verlichting**
- **Civieltechnische kunstwerken**
- **Wegen**
- **Riolering**

De kosten zijn opgebouwd uit de daadwerkelijke uitvoeringskosten en de zogenaamde VAT kosten (technische voorbereiding, administratie en toezicht, 20% van de geraamde uitvoeringskosten). Hiermee verkrijgen we inzicht in de kosten op programmaniveau en meer grip op de opgave, we weten wat ons te doen staat. De ramingen zijn geënt op de theoretische levensduur, verder maken we gebruik van normkosten. Hiermee leggen we de basis voor een financieel en organisatorisch ingroeimodel. Ook geeft dit inzicht voor het ramen van middelen op projectniveau via het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) openbare ruimte (het beschikbaar stellen van geld bij de begroting op basis van een brede integrale afweging).
In de raming op projectniveau worden de kosten voor participatie en het toekomstbestendig maken van de openbare ruimte erbij geraamd (veelal maatwerk). Op projectniveau wordt er tevens een onderscheid gemaakt tussen een voorbereidings- en uitvoeringskrediet. Hiervoor worden aparte kredieten geraamd.

Per asset is hieronder beschreven hoe we tot de opgevoerde bedragen zijn gekomen.

Vervangen openbaar groen.

Per beplantingstype gelden verschillende theoretische afschrijvingstermijnen. Dit is doorgekend in het beheerplan groen. De kosten voor het vervangen zijn deels toe te rekenen aan de exploitatie, voor een deel maken deze kosten deel uit van de vervangingsinvesteringen. Tot en met 2028 zijn deze kosten gedekt binnen de meerjaren begroting. Vanaf 2029 is een jaarlijks bedrag nodig van € 60.000 voor vervangingen , 11 jaar x € 60.000, prijspeil 2024).

Onderdeel	Raming	VAT kosten (20%)	Totaal
Groenbeheer	€ 660.000	€ 132.000	€ 792.000

Vervangen bomen

Op basis van het beheerplan bomen gaan we uit van het vervangen van 8.800 bomen in de komende 15 jaar (6.600 bomen buitengebied ouder dan 80 jaar + 50% bomen binnen de bebouwde kommen tussen de 40 en 60 jaar, totaal 9.500 bomen waarvan er ondertussen 700 zijn vervangen). Op basis van het prijspeil 2025 ramen we hiervoor € 1.000 per boom. Dat leidt tot een totaalbedrag van € 8,8 miljoen. In het kader van het MIP is € 400.000 beschikbaar. Blijft over een te financieren bedrag van € 8,4 miljoen op te nemen op programmaniveau. Het voornemen is om in 2026 het beheerplan bomen te evalueren. Hieruit komen nieuwe prognoses t.a.v. de kosten van het boombeheer in beeld die t.z.t. bij een herziening van de vervangingsopgave worden meegenomen.

Onderdeel	Raming	VAT kosten (20%)	Totaal
Boombeheer	€ 8.400.000	€ 1.680.000	€ 10.080.000

Vervangen openbare verlichting

De vervangingsopgave voor openbare verlichting baseren we op een theoretische vervangingstermijnen (40 jaar voor masten en 20 jaar voor armaturen). Dat leidt 2040 tot een vervangingsopgave van € 3 miljoen euro (prijspeil 2024).

Onderdeel	Raming	VAT kosten (20%)	Totaal
Openbare verlichting	€ 3.000.000	€ 600.000	€ 3.600.000

Vervangen civieltechnische kunstwerken.

Ook de vervangingsopgave voor de civieltechnische kunstwerken (bruggen, duikers, tunnels enz.) baseren we op de theoretische levensduur. We verwachten tot en met 2029 een bedrag te moeten investeren van € 1,4 miljoen. Hierbij moeten we de kanttekening plaatsen dat een actualisatie van het beheerplan op de planning staat. In de toekomst verwachten we met beter onderbouwde cijfers te kunnen komen.

Onderdeel	Raming	VAT kosten (20%)	Totaal
Civieltechnische kunstwerken	€ 1.400.000	€ 280.000	€ 1.680.000

Beheerplan riolering

In het GRP 2021-2030 is een langjarig overzicht opgenomen van de vervangingsinvesteringen. Dat leidt ertoe dat tot 2040 voor een totaalbedrag van € 18 miljoen aan werkzaamheden moet worden uitgevoerd. In het GRP is rekening gehouden met de VAT kosten. Het prijspeil dateert uit 2021. Vooralsnog wordt het prijspeil 2021 gehanteerd.

Nog in te vullen

Onderdeel	Raming	VAT kosten (20%)	Totaal
Riolering	€ 18.000.000	€ n.v.t.	€ 18.000.000

Beheerplan wegen

Afhankelijk van de functie en het gebruik van een weg bepalen we een onderhoudsstrategie. Daarbij hoort ook het kiezen van een leeftijd waarop, in theorie, vervangen moet worden. Dat kan bijv. zijn 40 of 60 jaar. Dat leidt tot een raming van de vervangingskosten tot en met 2039. Hiermee krijgen we de uitvoeringskosten in beeld (prijspeil 2025). Meer gedetailleerd zien we met het verloop van de jaren oplopende vervangingsinvesteringen. Dat is te herleiden naar de grote arealen die in de jaren '70 zijn aangelegd. Ook het aandeel verhardingen, ouder dan 60 jaar is in de berekeningen van de vervangingsinvesteringen opgenomen (valt binnen het bedrag van 44 miljoen euro).

Een deel van de vervangingsopgave voor het wegbeheer valt samen met het vervangen van de riolering. De kosten voor het vervangen van de verhardingen kunnen in zo'n geval voor een belangrijk deel worden toegerekend aan het GRP. Door kaarten over elkaar heen te leggen zien we de koppelkansen en daarmee de synergievoordelen. Dit leidt tot een verlaging van de investeringskosten vervangingen wegbeheer. Eventuele synergievoordelen worden meegenomen bij het maken van ramingen op projectniveau.

Binnen het wegbeheer zien we ook achterstallig onderhoud. Met het wegwerken hiervan kunnen en willen we niet laten wachten tot 2029. De noodzakelijke projecten (veelal met een sectoraal karakter) nemen we op in de nieuwste versie van het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte voor de jaren 2026, 2027 en 2028.

Een meer gedetailleerde uitwerking van het wegbeheer verwachten we eind 2025 te kunnen aanbieden in de vorm van een nieuw beheerplan wegen. De kosten die onderstaand zijn aangegeven zijn in overeenstemming met het nieuwe beheerplan wegen dat in ontwikkeling is.

Onderdeel	Raming	VAT kosten (20%)	Totaal
Wegbeheer	€ 44.000.000	€ 8.800.000	€ 52.800.000

Gemeente Raalte
Zwolsestraat 16, 8101 AC Raalte
Postbus 140, 8100 AC Raalte

T (0572) 347 799
E info@raalte.nl
W www.raalte.nl